

MITT YRKE

HUR KAN JAG
UPPDATERA MIN
YRKESKICKLIGHET I
VUXEN ÅLDER?
s. 24

Yrkesutbildningen
kallar!

SOCIALA MEDIER-STJÄRNAN PERNILLA BÖCKERMAN

valde merkonom
som sin studieväg

Från yrkesinstitut till universitet

Jag blev intresserad av informationsteknik på en kurs i ämnet i högskolan. Först tänkte jag bara gå gymnasiet, men sedan hittade jag information om yrkesinstitutet Axxells datanomstudier. Jag blev intresserad av yrkesstudierna och bestämde mig för att avlägga två examina samtidigt: studentexamen och en yrkesinriktad grundexamen.

Det var väldigt intressant att studera för två examina. Det gick bra att studera båda, även om tidtabellerna ibland måste pusslas ihop. Jag njöt av att yrkesstudierna var praktiska. Skolan var mycket flexibel när det gällde utmaningarna med läsordningarna. Jag tyckte mest om programmeringskurserna och möjligheten att delta i Mästare, FM i yrkesskicklighet. Yrkesstudierna gav en bra praktisk grund. De lärde mig att lösa olika praktiska problem, vilket är viktigt inom IT-branschen. En del av studierna var strukturerade som verkliga "arbetsprojekt", där vi kunde simulera till exempel kundmöten. De förberedde en väl inför arbetslivet.

Som en del av mina yrkesstudier genomförde jag en period av inläring i arbetet på JCO Digital. Det var verkligen tur att jag sedan fick jobb på samma företag direkt när jag blev klar. Jag arbetar fortfarande där vid sidan av mina nuvarande studier.

Under mina yrkesstudier fick jag tips av lärare och studiehandledare om möjligheterna till fortsatta studier och till exempel om Åbo Akademi:s kurser som man kunde delta i via öppna universitetet. Jag gick fyra kurser på Åbo Akademi och fick en försmak av universitetsstudier. På kurserna blev jag allt mer intresserad av fortsatta studier vid högskolan och jag tror att de var till stor hjälp när jag efter grundexamen sökte in på Åbo Akademi.

Nu är jag andraårsstuderande i datavetenskap vid Åbo Akademi. Nästa år blir jag kandidat och börjar fundera på magisterstudier. Yrkesstudierna har gett en bra grund för alla praktiska övningar och kurser som universitetet har haft. Även gymnasiestudierna har varit till nytta i universitetets teoretiska studier.

Jag har ännu inga säkra framtidsplaner, men jag funderar på att starta ett eget företag. Å andra sidan finns det ett stort antal IT-företag i Åbo som gärna anställer IT-expert. Efter studierna kanske jag fortsätter att jobba på JCO Digital.

Om du ens är lite intresserad av programmering eller informationsteknik lönar det sig absolut att studera informations- och kommunikationsteknik eller avlägga någon annan yrkesinriktad grundexamen.

Maxemilian Grönlom

Maxemilian har avlagt grundexamen i informations- och kommunikationsteknik på Axxell och utexaminerades som datanom 2017 (nuvarande programvaruutvecklare), studiespråket var svenska. Han placerade sig på andra plats i Taitaja/Mästare, FM i yrkesskicklighet, 2017.

TIDNINGENS REDAKTION:

undervisningsråd Seija Rasku, undervisnings- och kulturministeriet
överingenjör Timo Repo, Utbildningsstyrelsen
kommunikationschef Katja Katajamäki, Skills Finland ry,
producent Johanna Pelto-Timperi, OSG Viestintä
översättare Lingsoft Language Services Oy
UTGIVARE: Undervisnings- och kulturministeriet och Skills Finland ry

CHEFREDAKTÖR:

Katja Katajamäki, Skills Finland ry,
katja.katajamaki@skillsfinland.fi

REALISERING: OSG Viestintä

PÄRMBILD: Mikael Lilleberg/Splay One

TRYCKERI: PunaMusta Oy

UPPLAGA: 10 000

Ammattiosaaja-julkaisun
maksuttomat lisätilaukset
osoitteesta www.subjectaid.fi.

Tidningen Mitt yrke kan
beställas kostnadsfritt på
www.subjectaid.fi.

Innehåll

4 HUR KOMMER JAG IN PÅ EN YRKESUTBILDNING
Vad ska man tänka på när man söker in på en yrkesutbildning?

6 YRKESUTBILDNING
Vad innebär en yrkesutbildning?

8 MÅNGA VÄGAR TILL ETT EGET YRKE
Fyra unga berättar om sina studier på ett yrkesinstitut.

10 DE MÅNGA VÄGARNÄ PÅ RESAN MOT ATT UPPNÅ KOMPETENS
Så här fungerar studier vid ett yrkesinstitut.

12 BILBRANSCHSTUDIER I ITALIEN
Fanni Heikkinen var på studentutbyte i Verona i Italien.

15 YRKESINRIKTADE GRUNDEXAMINA
Välj din egen bland 42 examina.

24 FÖRTECKNING ÖVER YRKES- OCH SPECIALYRKESEXAMINA

25 HUR KAN JAG UPPDATERA MINA KUNSKAPER I VUXEN ÅLDER

26 ARBETE I SOCIALA MEDIER LEDDE TILL DEN KOMMERIELLA BRANSCHEN
Pernilla Böckerman har haft nytta av merkonomstudierna som sociala medier-företagare.

27 TÄVLINGAR, VERKSAMHET OCH GEMENSAMMA AKTIVITETER
Utöver studierna kan man vara med i tävlingar och evenemang i yrkesskicklighet, kultur och idrott.

I den här publikationen hittar du intervjuer med personer som studerar till ett yrke samt information om studier vid yrkesinstitut. Här presenteras också de yrkesinriktade grundexamina och de yrken som utbildningarna leder till. Du hittar även en förteckning över yrkes- och specialyrkesexamina som fördjupar yrkeskunskaperna.

Läs tidningen elektroniskt på adressen www.mitttyrke.fi

Undervisnings-
och kultur-
ministeriet

ammattiosaja

@ammattiosaja

Hur kommer jag in på en yrkesutbildning?

När du går på nian står du inför ett stort val när du tänker på ditt framtida yrkesval. Vilken är den bästa vägen till mitt drömjobb? Går jag till ett yrkesinstitut och utexamineras direkt till ett yrke eller fortsätter jag från grundskolan till gymnasiet? Ska jag kombinera en yrkesutbildning med gymnasiet? Ibland är tionde klass eller en handledande utbildning det bästa alternativet. Tro mig, alla hittar sin egen yrkesmässiga väg, och längs den kan man också byta bransch.

HUR SÖKER JAG TILL EN YRKESUTBILDNING?

Efter grundskolan kan du söka till en yrkesutbildning och en gymnasieutbildning via den gemensamma ansökan. Gemensam ansökan till utbildningar som börjar hösten 2021 görs i början av 2021. Ansökningsblankett och information om yrkesutbildningar finns på: www.studieinfo.fi. Du kan fylla i ansökningsblanketten tillsammans med elevhandledaren.

Du kan söka utbildningar i Studieinfo till exempel via ordsökning om du redan har ett yrke i åtanke. Om du först vill se vad som erbjuds väljer du Vart ska jag söka på hemsidan eller länken Bekanta dig med utbildningarna under sökrutan. Idéer när det gäller yrkesval finns också på adressen www.mittyrke.fi, där du hittar berättelser av studerande och yrkesutbildade personer inom olika branscher: ●

1 YRKES-UTBILDNING

► Du kan studera och utbilda dig till ett yrke i egen takt. När du avlägger en yrkesinriktad grundexamen är studietiden ofta 3 år om du inte har tidigare kompetens inom branschen.

I en yrkesinriktad grundexamen studerar du för att skaffa dig yrkeskunskaper och skaffar dig kompetens för det yrke du valt. Examen omfattar 180 kompetenspoäng. Det finns 42 grundexamina. Förutom att behärska arbetstekniker och -verktyg för den examen du studerar till ingår även kundservice, marknadsföring, ekonomiförvaltning och kommunikation samt företagande.

►► Efter grundexamen kan du utöka din kompetens också genom att avlägga en yrkes- eller specialyrkesexamen. Du kan dessutom söka in till en yrkeshögskola eller ett universitet för fortsatta studier.

4 GYMNASIUM

Gymnasiestudier varar vanligen 3 år och under den tiden avlägger du gymnasiet och studentexamen. Efter gymnasiet kan du söka till yrkesutbildning, yrkeshögskola eller universitet.

2

YRKESUTBILDNING + GYMNASIUM = Studier för två examina

► Vid sidan av en yrkesinriktad grundexamen kan du avlägga studentexamen och även hela gymnasiets lärokurs. På så sätt utexamineras du samtidigt till ett yrke och blir student. Efter avlagd grundexamen och studentexamen kan du utvidga din yrkeskompetens genom att avlägga en yrkes- eller specialyrkesexamen. Du har också goda färdigheter att fortsätta dina studier vid en yrkeshögskola eller ett universitet.

3

HANDELDANDE UTBILDNING

VALMA är en ettårig utbildning som handleder för yrkesutbildning, under vilken du kan fundera på vad du vill med framtiden. Det ger dig färdigheter att studera vid ett yrkesinstitut. Då du är redo för det, kan du söka från VALMA till en yrkesinriktad grundexamen. VALMA-utbildningen behöver inte omfatta ett helt år. Du kan också återvända till VALMA från en yrkesexamensutbildning om studierna inte passar dig.

TELMA är en utbildning som förbereder inför arbete och ett självständigt liv och som ger undervisning och handledning till studerande som behöver särskilt stöd på grund av sjukdom eller skada. I utbildningen får du en lämplig modell för arbete, boende, fritid och rehabilitering samt ett självständigt liv. TELMA varar 1–3 år. Ansökan till TELMA görs i ansökan till specialyrkesläroanstalter.

5 TIONDE KLASS
Du kan höja betygen och få tilläggspoäng när du söker till yrkesutbildning.

6 LÅNG LINJE VID
FOLKHÖGSKOLA
Studierna tar ett år. Du får tilläggspoäng när du söker till yrkesutbildning. Studierna är avgiftsbelagda.

För idrottare ordnas yrkesutbildning där det är möjligt att träna och tävla fullt ut.

Yrkesutbildning

Inom en yrkesutbildning studerar man för arbetslivet och livet. Det finns några grundläggande saker som hör till studier och avläggande av examen som är bra att känna till innan studierna inleds.

INDIVIDUELL STUDIEVÄG

När du avlägger **en yrkesinriktad grundexamen** studerar du just det du behöver. När studierna inleds utarbetar du därför **en personlig utvecklingsplan för kunskandet** (PUK) tillsammans med din lärare. I planen antecknas till exempel tidigare kompetens som du redan skaffat från sommararbeten eller hobbyer samt vilken typ av handledning och stöd du behöver.

Om du börjar yrkesutbildningen direkt efter nian avlägger du hela examen. Om du senare när du redan har arbetslivserfarenhet känner att du behöver förbättra din kompetens kan du ta delar av olika examina utan att behöva avlägga hela examina. ●

Du studerar i olika miljöer

Studierna handlar inte bara om att sitta i ett klassrum, utan studiemiljöerna varierar; du kan studera **på arbetsplatser, på läroanstalter och i virtuella miljöer.**

Studierna är flexibla

I en yrkesutbildning studerar du i **egen takt**. I allmänhet avlägger du en grundexamen på tre år, men du kan även samtidigt studera till studentexamen men då tar det lite längre tid att avlägga en examen. Om du vill kan du studera året om, också under sommaren.

Du kan studera på en arbetsplats

Du kan studera klart till ditt yrke på en arbetsplats via läroavtal eller utbildningsavtal. **Med läroavtal** arbetar du på ett företag och får lön. **Med utbildningsavtal** lär du dig genom att arbeta på ett företag, men du får inte lön. Du kan också kombinera dessa två sätt.

Du får ekonomiskt stöd för studierna

Det är gratis att studera på grundexamensutbildningen och du får också en måltid varje dag. Du kan få studiepenning, bostadstillägg och studielån med statsborgen från banken. Stödets storlek beror på hur du bor och på dina eventuella inkomster. Mer information: www.kela.fi/web/sv/studiestod-for-vem

Det finns många möjligheter till fortsatta studier

Efter en yrkesinriktad grundexamen kan du fortsätta studierna vid en **yrkesläroanstalt, en yrkeshögskola eller ett universitet**. Dessutom kan du komplettera din kompetens genom att avlägga en yrkes- eller specialyrkesexamen.

Kompetensen bedöms genom yrkesprov

Yrkeskompetensen påvisas med hjälp av yrkesprov i **genuina arbetssituationer och arbetsprocesser som i allmänhet görs på arbetsplatsen**. En representant för arbetsplatsen och din lärare utvärderar tillsammans din kompetens.

Många vägar till ett eget yrke

TEXTER Johanna Peltö-Timperi och Veera Laaksonen

FOTON de intervjuade

FOTO WinNova/Jiri Mäntysalo

EMMI HAUTAVIITA: "Grundexamen ledde till fortsatta studier"

Emmi Hautaviita uppmuntrar till att ta tag i studierna och att utmana sig själv. Hon avlade först grundexamen i företagsekonomi (numera grundexamen i affärsverksamhet) vid yrkesinstitutet WinNova i Björneborg (Länsirannikon Koulutus AB WinNova) och bestämde sig för att fortsätta sina studier.

– I nian var det svårt att komma på vad jag skulle studera. Jag är social, människonär och öppen, så kundservicebranschen intresserade mig mest. I grundexamen i företagsekonomi fick jag utveckla mina kundservicefärdigheter på ett bra sätt. Jag studerade till **merkonom** på yrkesinstitutet och på platser för inläring i arbetet.

Emmi har arbetat inom många branscher och har till exempel även varit personlig assistent efter sin grundexamen i företagsekonomi. Det här gav henne motivation att börja med fortsatta studier för en yrkesexamen i **rengörings- och fastighetsservicebranschen** vid WinNova och få behörighet som **personlig assistent**. Emmi avlade snabbt sin yrkesexamen genom läroavtal och som webbstudier.

– Jag planerade och gjorde upp en läsordning för yrkesstudierna själv, men läraren var hela tiden med. Jag är mycket nöjd med den handledning och det stöd jag fått i studierna. Vid motgångar lyssnade läraren på mig och motiverade mig till att fortsätta. Läraren var verkligen närvarande och alltid tillgänglig, vilket skapade en trygg miljö att studera i.

Emmi ansåg också att undervisningsmaterialet var tydligt och att det gav heltäckande information om branschens verksamhetssätt och arbetsmetoder. ●

ANTTI-OLAVI RYTKY: "Två examina är ett bra val"

Antti-Olavi Rytty visste redan när han gick i nian att han inte bara ville studera vid ett gymnasium eller en yrkesläroanstalt, utan att han ville kombinera dem och bli både **student** och **elmontör**. Valet av den egna studievägen var helt klart då yrkesinstitutet Lappia, Tunturi-Lapin osaamiskeskus i Muonio dessutom kunde erbjuda Ski College avsedd för skidåkare.

Antti-Olavi avlägger en grundexamen i **el- och automationsbranschen** och tänker bli elmontör. Samtidigt studerar han för studentexamen.

– Jag har planer på att söka till ingenjörstudier, så detta var också i det avseendet ett bra val. Jag har också lagt märke till att elbranschen är lämplig för mig, jag har trivts på lektionerna och med de praktiska arbetena. Efter att jag utexaminerats kommer jag först att arbeta en tid och därefter söka mig till fortsatta studier. Jag har planerat det mesta av studierna själv, men jag har fått hjälp av lärare och grupphandledare. På hösten börjar studentskrivningarna. Då tänker jag plugga mer, så då jobbar jag inte.

Antti-Olavi tränar längdskidåkning på allvar, så avståndet på 500 kilometer från Haapajärvi till Muonio var inte ett problem. Ski College har träningar på tisdagar och torsdagar och på kvällarna har man dessutom handledda övningar. Han anser att det i Lappia finns bra lärare som har gett honom många råd och hjälp i hans lärande. Studierna är mångsidiga och intressanta. ●

Det finns flexibla sätt att bli yrkeskompetent, och hjälp att få med studieplaneringen. Emmi fortsatte att studera till merkonom efter att ha fått sin yrkesexamen, Antti-Olavi studerar till två examina, Teemu valde läroavtalsstudier och Ali bytte från grundexamen inom byggbranschen till studier inom ytbehandlingsbranschen.

TEEMU HOTARI: "Arbetsplats med hjälp av läroavtal"

Teemu Hotari inledde sina studier inom hårbranschen i januari 2019 vid yrkesinstitutet Riveria i Joensuu, men blev **läroavtalsstuderande** följande höst. Det kändes som en förnuftig lösning då man i studierna började med det ämnesområde som intresserar honom mest, dvs. barberartjänster. Teemu genomför sina läroavtalsstudier vid herrfrisörföretaget Mroom.

– Jag lär mig bäst praktiskt ute på fältet när jag får förverkliga mig själv.

Teemus studieväg har ändrats under studietiden. Han började avlägga **grundexamen inom hår- och skönhetsbranschen** inom kompetensområdet för frisörarbete, men i takt med att läroavtalet framskred inriktades studierna på kompetensområdet för barberarbete och yrket **barberare**. Teemu anser att han har kunnat planera sina studier flexibelt och utifrån sitt intresse. Lärarna stödde till exempel beslutet att övergå till läroavtal. Han har fått handledning i både när- och distansundervisning.

– Yrkesinstitutet ger en bra grund för att klara sig i arbetslivet. Vid yrkesinstitutet lär man ut många klipp- och frisyrmetoder samt användning och tillämpning av produkter. Arbetet som barberare är inriktat på kundservice och allt arbete utförs utifrån kundens behov.

Teemu rekommenderar hårbranschen och läroavtalsstudier. Han ser goda möjligheter i branschen till exempel för att göra yrkesprov, och i bästa fall kan arbetet under studietiden leda till en arbetsplats efter examen. Teemu har själv redan fått fast arbete. ●

ALI AL-HAMZAWI: "Målaryrket som mål"

Ali Al-Hamzawi studerar första året till en grundexamen inom **ytbehandlingsbranschen** inom kompetensområdet för byggnadsmåleri vid TAO, Turun Ammattiopistosäätiö. Efter grundskolan studerade Ali först ett år för grundexamen inom byggbranschen inom kompetensområdet för husbyggare, men det kändes inte som rätt bransch för honom. Ali funderade över sin framtid under ett mellanår, och till slut fann han det utbildningsområde som han själv gillar utifrån en kompis rekommendation.

– En kompis fick mig med till **målarstudierna**. Jag var redan på väg att ansöka om att bli golvläggare, men min kompis fick mig övertalad att börja här i stället. Målarlinjen var absolut ett bättre val för mig.

Ali har trivts bra på TAO. I yrkesstudierna är han mest fascinerad av att arbeta med händerna och av att han kan se verkliga resultat av sitt arbete. Kompetensen byggs upp både på lektionerna och när man lär sig på arbetsplatsen. Ali väntar med entusiasm på inlärningsperioderna på en arbetsplats under nästa läsår.

Ali berättar att det mest intressanta arbetsprojektet under det första studieåret var att måla golvet i lärarens arbetsrum. Arbetet utfördes med en särskild målningsteknik att stöppla, varefter golvet dekorerades med guldfärgade droppar.

Ali berättar att han har fått handledning och stöd av lärare vid TAO för att planera studierna och för att välja lämpliga inlärningsätt.

– Min lärare är verkligen bland de bästa och jag är glad att jag är hans elev.

Ali har ännu ingen arbetserfarenhet inom branschen till exempel via sommararbete. Han hoppas på sysselsättning inom målningbranschen efter studierna. Han är mest intresserad av inomhusmålning. ●

Många vägar till yrkeskunnande

Du kan välja olika sätt att avlägga en grundexamen, antingen enligt en egen plan eller läroanstaltens färdiga grunder. Du kan göra ändringar i planen allteftersom studierna och karriärplaneringen framskrider.

En grundexamen omfattar 180 kompetenspoäng. Av dessa är 145 yrkesinriktade examensdelar och 35 gemensamma examensdelar. En del av studierna avläggs på en arbetsplats, där du studerar via läroavtal eller utbildningsavtal.

- Gemensamma examensdelar är studier i bland annat modersmål, andra språk, matematik, arbetslivsfärdigheter och företagande samt hållbar utveckling.
- Beroende på bransch och examen är de yrkesinriktade examensdelarna till exempel löneräkning, sjukvårdsarbete, frisörtjänster, tapetsering samt underhåll och reparation av skogsmaskiner.

Du inriktar din yrkeskompetens med hjälp av yrkesinriktade valfria examensdelar. Med dem kompletterar du dina yrkesfärdigheter eller förbättrar dina färdigheter för fortsatta studier.

- Till exempel för grundexamen i ytbehandlingsbranschen lämpar sig kundservice från grundexamen i affärsverksamhet om du vill bli försäljare i en järnhandel eller att sätta kakel från grundexamen inom byggbranschen om du vill göra inomhusrenoveringar.

Kompetensresan har planerats i samarbete med Seinäjoki koulutuskuntayhtymä Sedu.

Tillsammans med läraren och studiehandledaren hittar du ett bra sätt att avancera i studierna.

Vilken grundexamen? Den som avlagt grundexamen har breda grundläggande yrkesfärdigheter för olika uppgifter inom branschen. Grundexamen består av obligatoriska och valfria examensdelar. De obligatoriska examensdelarna säkerställer att den studerande uppnår den centrala kompetensen i examen. De valbara examensdelarna gör det möjligt att fördjupa kompetensen eller utvidga yrkesskickligheten. Kompetenspoängen beskriver omfattningen och djupet i kunnandet som ingår i examina och examensdelar. Läs mer: www.studieinfo.fi

EXEMPEL PÅ STUDIEVÄGAR:

FÖRETAGARENS VÄG
Oberoende av vilken bransch du väljer, kan du bli företagare.

LÄROAVTALS-STUDERANDENS VÄG

Prao i högstadiet påverkar dina karriärplaner. Under den tiden blir du inspirerad av en bransch, övertygar din arbetsgivare med din attityd och ditt arbetssätt, och kan även erbjudas sommarjobb på praoplatsen. Med prao avses en period då man bekantar sig med arbetslivet.

Du planerar ett läroavtal med läroanstalten och en arbetsgivare som förbinder sig att handleda ditt lärande.

RESAN BÖRJAR – de första stegen i karriärplaneringen

1. Du planerar en preliminär karta över din kompetensresa tillsammans med läraren och studiehandledaren:
 - du funderar på om du studerar mer på läroanstalten eller på en arbetsplats, samt om webbstudier passar dig
 - kombinerar du yrkesstudierna med gymnasiestudier, vill du också studera på högskolenivå?
2. Du inleder studierna i anknytning till ditt yrke.
3. Du inleder studierna i de gemensamma examensdelarna.

I de gemensamma examensdelarna får du den första kontakten med företagande.

2

RESAN FORTSÄTTER

– följande steg i karriärplaneringen

1. Du kan välja nya examensdelar och/eller lägga till studier från andra examina.
 - i studierna kan du betona till exempel företagande eller internationalisering (Obs! Till exempel inläring i arbetslivet utomlands).
2. Du kan byta inlärmingsmiljö. Du ingår läroavtal eller utbildningsavtal när du studerar i arbetslivet.
3. Du kan delta i tävlingsverksamhet inom yrkesskicklighet, idrott eller kulturbranschen. Vid läroanstalten utvecklar du dig själv till exempel genom att delta i tutor- eller studerandekårsverksamhet. Det här är en del av dina studier:

Du är minst 15 år och ingår arbetsavtal med en arbetsgivare (minst 25 h/vecka, du får lön).

Obs! Du kan avlägga mindre helheter genom läroavtal, till exempel på ett sommarjobb kan du avlägga en examensdel inom kundservice.

Du kan lära dig andra examensdelar i andelslag eller genom att vara företagare (läs mer: [vuosiyrittajana.fi/sv/](#)).

Du kan kombinera företagastudier med dina yrkesstudier.

Du kompletterar din kompetens genom att studera i skolan eller på webben för att uppnå den yrkesskicklighet som krävs för grundexamen.

Din lärare handleder dina studier, följer med din utveckling och deltar i bedömningen av dina kunskaper.

Du integrerar examensdelarna i affärsverksamhet och/eller affärsverksamhetsplanering i din examen.

MÅLET NÄRMAR SIG

– ett språng i utvecklingen av karriärplaneringen

1. Karriärplaneringen fördjupas och du stärker dina färdigheter för arbetslivet.
2. Du slutför examensdelarna för grundexamen.
3. Du funderar på om du söker jobb eller börjar med fortsatta studier.
4. Under din studietid har du redan tillägnat dig attityden till kontinuerligt lärande. Yrkesskickligheten ökar och det lönar sig att hela tiden utveckla kompetensen.

Hilla Heikkinen, Pinja Kempainen och Fanni Heikkinen grundade en verkstad med namnet Chicks Fix som UF-företag.

Bilbranschstudier I ITALIEN

TEXT Pirkko Soininen FOTON Fanni Heikkinen och Dreamstime

FANNI HEIKKINEN utnyttjade varje möjlighet under yrkesutbildningen. Hon gjorde inlärnin g i arbetet i Italien via ett utbytesprogram och grundade tillsammans med sina klasskompisar vid yrkesinstitutet en bilverkstad som UF-företagare.

Fanni Heikkinen, 19, utexaminerades våren 2020 från Kainuun ammattiopisto till **fordonsmekaniker** inom **grundexamen inom bilbranschen** och kompetensområdet för bilteknik. Hon blev samtidigt student vid gymnasiet.

Att avlägga två examina lockade eftersom Fanni alltid haft många järn i elden.

– Bilbranschen intresserade, men å andra sidan var jag också bra i läsmännen i grundskolan. Därför gav jag mig själv en utmaning i att avlägga två examina och kombinerade praktiska färdigheter med teoretiska ämnen, berättar Fanni.

Läsordningen för två examina ändrades periodvis och dagarna var varierande.

– Jag gillade det verkligen! Läroanstalten var

mycket flexibel med läsordningen. Vi hade jätteviktigt, bra lärare och trevliga klasskamrater.

Fanni tyckte särskilt mycket om studier på arbetsplatsen. Eftersom hon studerade för två examina, fanns det inte mycket tid över för fritid i schemat. Första året var Fanni en månad på en liten biltvättverkstad och andra året startade hon ett eget UF-företag. **I programmet Ung företagsamhet** grundar de studerande för ett läsår ett miniföretag som bedriver verksamhet med riktiga pengar, det vill säga ett UF-företag. I programmet går studerandena under läsåret igenom ett företags alla faser, från att grunda till att avsluta företaget. Under tredje året utförde Fanniställningsarbeten på läroanstalten.

– Man lär sig mycket bättre i praktiken än när

man bara pluggar. När man bekantar sig med arbetslivet under studietiden är det inte en så stor tröskel att övergå till arbetet.

YRKESSTUDIER I VERONA

Under sitt tredje studieår var Fanny en månad **på studentutbyte** i Verona i Italien i februari. På utbytet gör man en del av de inhemska studierna utomlands. Fannis arbetsplats under studierna var en medelstor märkesverkstad för Nissan och Mitsubishi.

Läroanstalten tog hand om de praktiska arrangemangen för studentutbytet och Fanni åkte iväg med en klasskamrat. Under den första utbytesveckan besökte de tre olika skolor för att bekanta sig med bilbranschstudier i Italien.

– Det var verkligen intressant. Vi fick till exempel testa att måla en bil.

I verkstadens lokaler fanns också service, försäljning och försäljning av reservdelar.

– Vi fick tyvärr inte göra så mycket själva. Jag vet inte om det berodde på språkbarriären eller på att alla i bilbranschen i Italien var män. Vi följde däremot noggrant med andras arbete, och jag lärde mig åtminstone mycket om Nissanbilarnas konstruktion.

Märkesverkstaden påminde om de finländska, men sorteringen var överraskande nog bättre där än i Finland.

– En liten besvikelse var hur dålig engelska italienarna på arbetsplatsen kunde. Lyckligtvis talade värdfamiljens döttrar engelska och plötsligt hittade man en kvinnlig lärare i skolan som talade finska, för hennes man var från Sotkamo precis som jag! De bjöd hem oss på lunch. Månadens höjdpunkt var den fantastiska karnevalen som vi deltog i.

DET EGNA FÖRETAGET GAV MÅNGA LÄRDOMAR

Vid Kainuun ammattiopisto fanns det en kurs om företagande, men Fanni fick det riktiga eldprovet när hon under andra studieåret grundade ett UF Vuosi yrittäjänä (ett år som företagare) -företag med två klasskamrater:

– Jag gick med eftersom det lät intressant och jag var nyfiken. Under årets lopp fick hon rikligt med kunskap, färdigheter och erfarenheter – och lite fickpengar.

Bilverkstaden som Fanni, **Hilla Heikkinen** och **Pinja Kemppainen** grundade hette häftigt nog Chicks Fix. Det var kanske delvis tack vare sitt roliga namn som företaget fick mycket publicitet.

I ett UF-företag görs saker nästan som i riktiga företag: till exempel pappersarbeten i anslutning till grundandet av ett företag, reklam, Face-

Utbytesstudier ger lärdomar och insikter

- Man kan också få yrkeskompetens genom att studera i arbetslivet. En utbildningsarbetsplats kan hittas både i Finland och utomlands.
- Vissa läroanstalter erbjuder en möjlighet att avlägga en del av examen vid en utländsk läroanstalt eller att kombinera studier och inläring i arbetslivet. Perioden utomlands godkänns som en del av en finländsk examen.
- Man åker i allmänhet på utbyte i slutskedet av studierna.
- Man kan åka utomlands i alla branscher, men vilka platser man kan åka till beror på skolan. Största delen av platserna finns i Europa.
- Läroanstalterna beviljar stöd från fall till fall. Stipendiets storlek påverkas av utbyteslandet, studentutbytets längd och de totala kostnaderna.

book-sidor, loggor och fakturamallar.

– Först lockade vi släktingar som kunder, men sedan började ordet sprida sig. Ibland var det mycket att göra och ibland lugnare, men det hör säkert till när man är företagare. Lärarna var hela tiden med som stöd och trygghet.

Företagandets höjdpunkt var när Fanni deltog i tävlingen Våga vara företagsam och vann priset för bästa försäljare på andra stadiet i semifinalen i Kajana.

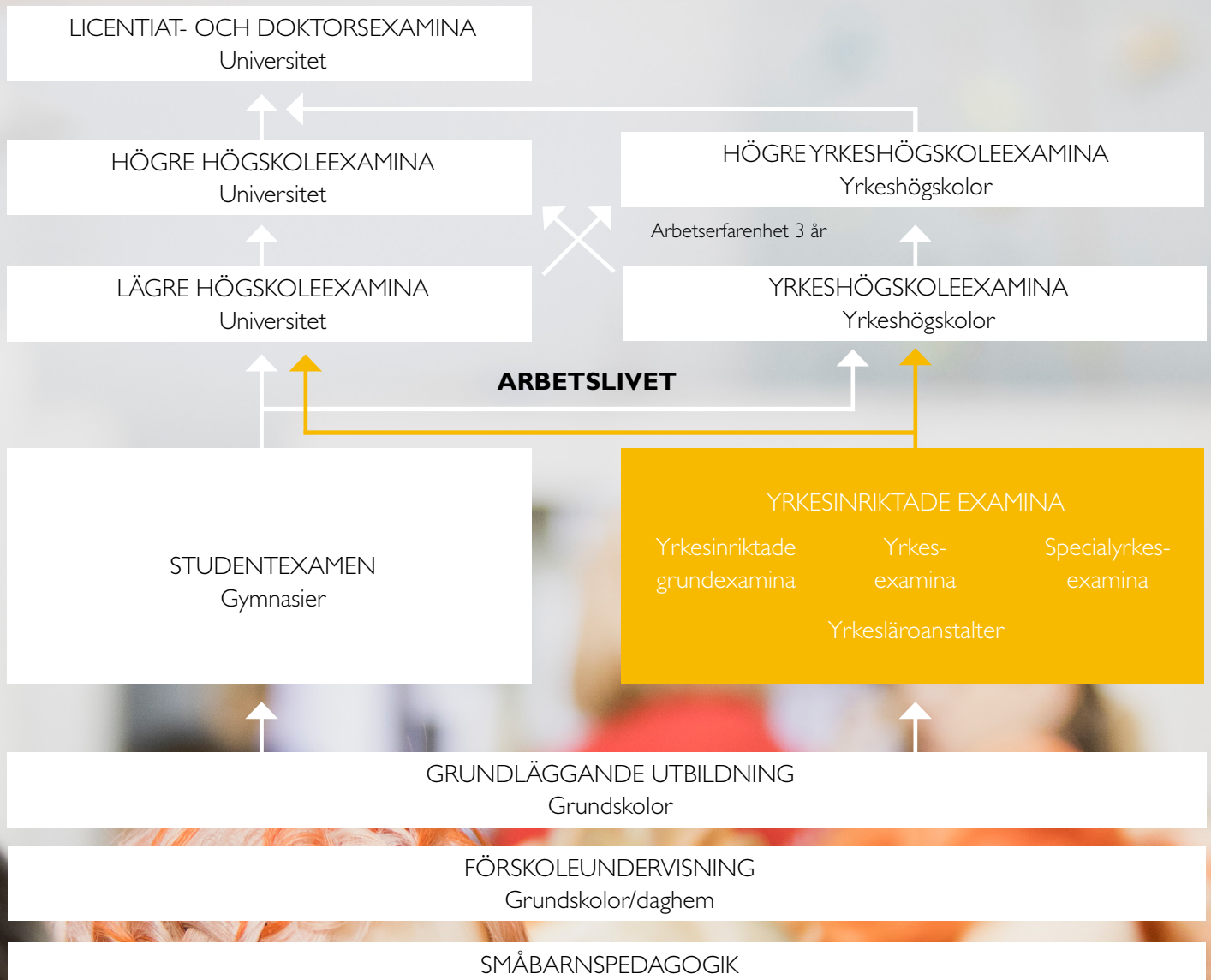
– UF-företagandet och studentutbytet var båda fina erfarenheter som jag verkligen kan rekommendera till alla. Utbytet inspirerade mig att söka till den interkulturella lärarutbildningen vid Uleåborgs universitet för fortsatta studier. Men det var inte det enda alternativet: jag sökte också till ingenjörslinjen och till armén. Vi får se vilken av planerna som lockar mest eller vilken jag väljer, säger Fanni och skrattar. ●

Fanni Heikkinen var på en månads studentutbyte i Italien. Erfarenheten gjorde att Fanni fick upp ögonen för att studera ännu mer i en internationell miljö. På läroanstalten fick Fanni bland annat måla.

Examens- och utbildningssystemet i Finland

Yrkesinriktade grundexamina

VID YRKESINSTITUT HITTAR DU GARANTERAT INTRESSANTA GRUNDEXAMINA OCH KOMPETENSOMRÅDEN. DET ERBJUDS 42 GRUNDEXAMINA, FRÅN BILBRANSCHEN TILL INSTRUMENTVÅRD (FR.O.M. 1.8.2021).VÄLJ DIN EGEN VÄG PÅ DE HÄR SIDORNA.

DE HUMANISTISKA OCH KONSTNÄRLIGA OMRÅDEN

16

Grundexamen inom mediebranschen och visuell framställning
Grundexamen i musik
Grundexamen inom cirkusbranschen
Grundexamen inom konstindustrin
Grundexamen i dans

HANDEL, ADMINISTRATION OCH JURIDIK

16

Grundexamen i affärsverksamhet

DE NATURVETENSKAPLIGA OMRÅDEN

17

Grundexamen i natur och miljö

DATABEHANDLING OCH KOMMUNIKATION (ICT)

17

Grundexamen i informations- och kommunikationsteknik

DE TEKNISKA OMRÅDEN

17

Grundexamen inom bilbranschen
Grundexamen inom livsmedelsbranschen
Grundexamen inom gruvbranschen
Grundexamen inom maskin- och produktionsteknik
Grundexamen inom laboratoriebranschen
Grundexamen i flygplansmekanik
Grundexamen inom lantmäteribranschen
Grundexamen inom ytbehandlingsbranschen
Grundexamen inom processindustrin
Grundexamen inom träindustrin
Grundexamen inom byggnadsbranschen
Grundexamen inom el- och automationsbranschen
Grundexamen i husteknik
Grundexamen i teknisk planering
Grundexamen inom textil- och modebranschen
Grundexamen inom båtbyggnadsbranschen

LANT- OCH SKOGSBRUK

20

Grundexamen inom hästhus hållning
Grundexamen i fiskeri
Grundexamen inom lantbruksbranschen
Grundexamen inom skogsbranschen
Grundexamen inom trädgårdsbranschen

HÄLSOVÅRD OCH VÄLFÄRD

21

Grundexamen i tandteknik
Grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning
Grundexamen inom läkemedelsbranschen
Grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen
Grundexamen i instrumentvård

TJÄNSTEBRANSCHEN

22

Grundexamen inom hår- och skönhetsbranschen
Grundexamen i idrott
Grundexamen i logistik
Grundexamen inom turismbranschen
Grundexamen i sjöfart
Grundexamen inom rengörings- och fastighetsservicebranschen
Grundexamen inom restaurang- och cateringbranschen
Grundexamen inom säkerhetsbranschen

FÖRTECKNING ÖVER YRKES- OCH SPECIALYRKESEXAMINA S. 24

DE HUMANISTISKA OCH KONSTNÄRLIGA OMRÅDEN

GRUNDEXAMEN INOM MEDIEBRANSCHEN OCH VISUELL FRAMSTÄLLNING

Den som har avlagt grundexamen inom mediebranschen och visuell framställning kan arbeta inom offentlig sektor, på företag, åt andra mediasammanslutningar eller -aktörer och som egenföretagare eller självständig yrkesutövare. Hen kan utveckla sitt yrkeskunnande och sina arbetsprestationer och i en föränderlig arbetssituation samt anamma nya kunskaper och färdigheter. Hen arbetar i olika uppgifter inom mediebranschen och visuell framställning.

- **UTÖVARE AV MEDIETJÄNSTER**
Kompetensområdet för audiovisuell kommunikation
Kompetensområdet för grafisk kommunikation
Kompetensområdet för publikationsproduktion
- **UTÖVARE AV VISUELL FRAMSTÄLLNING**
Kompetensområdet för visuell framställning

"I mitt eget yrke är det bästa arbetsuppgifternas mångsidighet och kreativiteten. Det känns bra att se att man har lämnat avtryck på exempelvis färdiga produkter eller sidorna i en tidning. Det är intressant i hur hög grad grafisk formgivning påverkar vårt vardagsliv. Produkters utseende har till exempel betydelse för konsumentens köpbeslut. För mig är det viktigt att jag i framtiden även själv kan påverka."

Henriikka Silvennoinen utexaminerades från Gradia Jyväskylä och fortsätter sina studier inom det grafiska området vid Sydöstra Finlands yrkeshögskola.

GRUNDEXAMEN I MUSIK

Den som har avlagt grundexamen i musik kan arbeta självständigt i arbetsuppgifter och uppträdanden inom musikbranschen. De känner till musikbranschen verksamhetsmiljö och använder sin kompetens inom musikbranschen på ett smidigt sätt i olika arbetssituationer. Den som har avlagt grundexamen inom musikbranschen strävar efter hög kvalitet och estetisk slagkraft i sitt arbete.

- **MUSIKER**
Kompetensområdet för musik
- **MUSIKTEKNOLOG**
Kompetensområdet för musikteknologi
- **PIANOSTÄMMARE**
Kompetensområdet för pianostämning

GRUNDEXAMEN INOM CIRKUSBRANSCHEN

De som har avlagt grundexamen inom cirkusbranschen arbetar som artister samt inom cirkusskolornas och cirkusklubbarnas instruktörsverksamhet. Arbetsplatser i branschen är till exempel cirkusar, teatrar, ungdomscirkusar och fritidsklubbar samt organisationer.

- **CIRKUSARTIST**

DE HUMANISTISKA OCH KONSTNÄRLIGA OMRÅDEN

GRUNDEXAMEN INOM KONSTINDUSTRI

Den som har avlagt grundexamen inom konstindustrin planerar och framställer produkter, lokaler och tjänster med hjälp av traditionella arbetssätt och modern teknik. Typiskt för branschen är estetisk, visuell och kulturell kompetens, hantverkskompetens och företagande. Den som har avlagt grundexamen kan planera sitt eget arbete och skaffa mångsidig information inom sitt område. De behärskar de mest typiska materialen, redskapen och tillverkningsmetoderna inom sin bransch. De arbetar kvalitets- och kostnadsmedvetet enligt principerna för hållbar utveckling. Den som har avlagt examen arbetar med tillverknings-, försäljnings-, marknadsförings- eller serviceuppgifter på småföretag, inom service i butiker i branschen samt på industriföretag och rådgivningsorganisationer.

- **ARTESAN**
Kompetensområdet för handledningsverksamhet inom hantverk
Kompetensområdet för inredningsbranschen
Kompetensområdet för instrumentbygge
Kompetensområdet för metallsmide
Kompetensområdet för produkttillverkning
Kompetensområdet för restaureringsbranschen
Kompetensområdet för sameslöjd
Kompetensområdet för tapetseringsbranschen
Kompetensområdet för träsnickeri
Kompetensområdet för ädelmetallbranschen
- **KLOCKSMED**
Kompetensområdet för ur- och mikromekanik
- **MIKROMEKANIKER**
Kompetensområdet för ur- och mikromekanik

GRUNDEXAMEN I DANS

Den som har avlagt grundexamen i dans arbetar med att uppträda och som dansinstruktör och koreograf. Arbetsplatser finns till exempel inom dansgrupper, teatrar och företag i underhållningsbranschen.

- **DANSARE**

HANDEL, ADMINISTRATION OCH JURIDIK

GRUNDEXAMEN I AFFÄRSVERKSAMHET

Den som har avlagt examen har färdigheter inom kundorienterad affärsverksamhet, ekonomi, kommunikation och interaktion samt språkkunskaper. Hen arbetar i olika typer av digitala miljöer. Hen har basfärdigheter om företagande och förmåga att utvecklas i chefsuppgifter. Den studerande kan skaffa sig kompetens till exempel inom följande områden: kundtjänst, försäljning och servicedesign; bokföring, löneräkning, fakturering och reskontrahantering och finansiella tjänster samt hantering av kundrelationer. Den som har avlagt examen kan arbeta med till exempel kundtjänst och försäljning, marknadskommunikation, servicedesign, ekonomi samt kontorsuppgifter eller bibliotekstjänster i olika organisationer.

- **MERKONOM**

"Det bästa med mitt yrke är att jag kommer i kontakt med olika typer av människor. Jag tycker om att ingen dag är den andra lik. Jag får chansen att lösa olika problemsituationer som jag lär mig något nytt av varje gång."

Siiri Simpanen studerar till merkonom på Esboregionens utbildningssamkommun Omnia och tar samtidigt studentexamen.

DET NATURVETENSKAPLIGA OMRÅDET

GRUNDEXAMEN I NATUR OCH MILJÖ

Grundexamen i natur och miljö kan användas för olika yrken inom branschen. Naturinstruktörer kan arbeta med praktiska instruktioner kopplade till naturen. De har goda kunskaper om naturen och naturfenomen och kan berätta för gruppen om naturen och ansvara för gruppens säkerhet. Naturresursproducenter kan dra nytta av den lokala naturen inom naturproduktbranschen. De kan ha hand om plockning och vidareförädling av bär, svampar och örter. Renskötare kan ansvara för rennäringens lönsamhet, renarnas välbefinnande och miljöns hållbarhet. De kan vara verksamma i ett renbeteslag och som egenföretagare samt som upprätthållare och utvecklare av den samiska kulturen. Miljövårdare kan ha hand om olika arbetsuppgifter i anslutning till istandsättning, skötsel och uppföljning av miljön. Miljövårdare kan arbeta med olika arbetsuppgifter inom materialåtervinning och avfallshantering.

- **FRAMSTÄLLARE AV NATURPRODUKTER**
Kompetensområdet för natur
- **MILJÖSKÖTARE**
Kompetensområdet för miljö
- **MILJÖVÅRDARE**
Kompetensområdet för miljö
- **NATURINSTRUKTÖR**
Kompetensområdet för natur
- **RENSKÖTARE**
Kompetensområdet för renskötsel

DATABEHANDLING OCH KOMMUNIKATION (ICT)

GRUNDEXAMEN I INFORMATIONSS- OCH KOMMUNIKATIONSTEKNIK

Den som har avlagt grundexamen i informations- och kommunikationsteknik har den yrkesskicklighet som krävs för de arbeten som utförs i branschen och kan samarbeta i en informations- och kommunikationsteknisk miljö. De kan använda branschens terminologi, ta reda på kundens behov och skapa kundorienterade lösningar i anslutning till informations- och kommunikationstekniska uppgifter. De säkerställer att arbetets slutresultat motsvarar de krav som ställs på arbetet. Man väljer en inriktning på studierna enligt examensbenämningarna.

- **DATANÄTSINSTALLATÖR**
- **ELEKTRONIKMONTÖR**
- **IT-STÖDPERSON**
- **MONTÖR INOM VÄLFÄRDSTEKNIK**
- **PROGRAMUTVECKLARE**

"Det bästa med mitt yrke är att få se fördelarna med digitaliseringen och bygga världen vidare med hjälp av den. Genom att utnyttja IKT-teknologi på webbplatser har exempelvis kommunikationen och beslutsfattandet effektiviserats betydligt. Jag har deltagit i FM i yrkesskicklighet för yrkesstuderande, Mästare. Jag är även regerande finsk mästare i grenen produktion av webbsidor."

Heikki Minalainen studerar för att ta grundexamen i informations- och kommunikationsteknik på Business College i Helsingfors.

DE TEKNISKA OMRÅDENA

GRUNDEXAMEN INOM BILBRANSCHEN

Verksamhetsmiljön inom bilbranschen är internationell och består av nätverk. Det behövs mångsidig arbetskraft inom branschen. Kundorientering och god service får allt större betydelse i alla typer av uppgifter. Man måste ha allsidig branschkompetens, tekniska färdigheter och god kundservice- och samarbetsförmåga. Utmaningen består i att ständigt hålla sig uppdaterad om ny teknik och använda den samt att återanvända material.

- **BILFÖRSÄLJARE**
Kompetensområdet för bilförsäljning
- **BILLACKERARE**
Kompetensområdet för billackering
- **BILPLÅTSLAGARE**
Kompetensområdet för bilplåtslagning
- **FORDONSMEKANIKER**
Kompetensområdet för bilteknik
- **RESERVEDELSFÖRSÄLJARE**
Kompetensområdet för reservdelsförsäljning
- **SMÅMASKINSREPARATÖR**
Kompetensområdet för reparation av motordrivna småmaskiner

"Det som gör bilbranschen intressant är att tekniken ständigt utvecklas samt de allt mer utmanande feldiagnoserna. Det kan till exempel finnas ett fel på bilen som redan undersökts på en annan verkstad. Det är verkligen givande att hitta ett sådant fel och få bilen att fungera. Samtidigt blir kunden tacksam."

Henri Elenius har tagit examen som fordonsmekaniker vid utbildningssamkommunen i Seinäjoki Sedu.

GRUNDEXAMEN INOM LIVSMEDELSBRANSCHEN

Livsmedelsbranschen omfattar mejeri- och livsmedelsindustrin, som i sin tur är indelad i bageri-, kött-, färdigmat-, sötsaks-, kvarn- och bryggeriprodukter. De som arbetar inom branschen måste ha kunskaper om livsmedelsteknologi, primärproduktion och livsmedlens sammansättning. Utöver teknisk yrkesskicklighet krävs förmåga att hela tiden lära sig nya saker, se helheten och arbeta tillsammans med andra. Kraven på arbetet och arbetets ansvarsskyldighet har ökat i och med att livsmedelskontrollen överfördes från myndigheterna till företagens egenkontroll.

- **BAGARE-KONDITOR**
Kompetensområdet för bageribranschen
- **CHARKUTERIST**
Kompetensområdet för köttbranschen
- **LIVSMEDELSTILLVERKARE**
Kompetensområdet för livsmedelsteknologi
- **MEJERIST**
Kompetensområdet för mejeribranschen

DE TEKNISKA OMRÅDENA

GRUNDEXAMEN INOM GRUVBRANSCHEN

Inom branschen arbetar man vid gruvor och anrikningsverk åt olika gruvbolag och underentreprenörer. Arbetsuppgifterna består av brytning, bergförstärkning, upprustningsarbeten, underhåll av utrustning, produktionsdrift och produktionsunderhåll, anrikning samt processautomation. Dagens gruvdrift är effektivt, operatörsstyrt arbete som utnyttjar informationsteknik i hög utsträckning. Arbets säkerheten och miljöfrågorna är viktiga för gruvbolagen.

- **ANRIKNINGSARBETARE**
Kompetensområdet för anrikning
- **GRUVARBETARE**
Kompetensområdet för gruvarbete

GRUNDEXAMEN INOM MASKIN- OCH PRODUKTIONSTEKNIK

Industrin inom maskin- och produktionsteknik har en central ställning i Finlands nationalekonomi och utrikeshandel. Branschen har en hög sysselsättningsgrad och över hälften av produktionen går till export. Till de yrkesmässiga grundfärdigheterna hör att känna till maskiners och apparaters funktion och uppbyggnad, kunna använda arbetsredskap och arbetsmaskiner samt kunna läsa arbetsritningar och kopplingsche-man. Inom branschen krävs att man har kunskaper i olika tillverknings-tekniker, behärskar installations-, automations- och monteringsarbeten samt kan använda och underhålla maskiner.

- **MASKINAUTOMATIONSMONTÖR**
Kompetensområdet för installation och automation
- **MASKINMONTÖR**
Kompetensområdet för installation och automation
- **PLAST- OCH GUMMIPRODUKTILLVERKARE**
Kompetensområdet för produktionsteknik
- **PLÅTSLAGARE-SVETSARE**
Kompetensområdet för produktionsteknik
- **VERKSTADSMEKANIKER**
Kompetensområdet för produktionsteknik

GRUNDEXAMEN INOM LABORATORIEBRANSCHEN

Inom laboratoriebranschen arbetar man med kvalitetskontroll, uppföljning av produktionsprocesser, produktutveckling och forskning. Laboratorierna bedriver naturvetenskaplig grundforskning, utvecklar produkter och produktionsmetoder och kontrollerar kvaliteten, renheten och säkerheten för industriprodukter, livsmedel och miljöer. I framtiden kommer utvecklingen av teknik och analyser samt internationaliseringen ställa högre krav på arbetstagarnas yrkeskompetens och språkkunskaper.

- **LABORANT**

"Under studietiden blev jag intresserad av yrkesskicklighetstävlingar. Jag vann silver både i FM-tävlingen Mästar och i VM-tävlingen WorldSkills. Nästa gång deltar jag i EM-tävlingen i yrkesskicklighet EuroSkills. Man blir biten på att tävla. Jag gillar att utmana mig själv och lära mig nya saker. Det är intressant att lära känna människor, lära sig nya tekniker och se hur arbetsuppgifter inom den egna branschen utförs i andra länder."

Pinja Harakkamäki har utexaminerats från yrkesinstitutet Tredu i Tammerfors som laborant. Hon tog samtidigt studentexamen.

DE TEKNISKA OMRÅDENA

GRUNDEXAMEN I FLYGPLANSMEKANIK

Examen ger behörighet att utföra service, ändringar och reparationer på luftfarkoster. Branschen och examen är internationella. För att arbeta inom branschen krävs det att man är noggrann, kan följa instruktioner exakt, har goda språkkunskaper och en bred teknisk kompetens. Arbetet består av dagliga granskningar (linjeservice), felreparationer samt byten och reparationer av aggregat. Beroende på certifikat kan arbetet fokusera på konstruktioner, motorer, system och el- och flygelektronikkaggregat. Indelningen är densamma för flygplans- och helikopterservice. Efter avlagd grundexamen kan avionikmontören, flygplansmekanikern och flyplansskötare söka sig till arbetsgivare inom luftfartsbranschen.

- **AVIONIKMONTÖR**
Kompetensområdet för avionik
- **FLYGPLANSMEKANIKER**
Kompetensområdet för flygplansmekanik
- **FLYPLANSKÖTARE**
Kompetensområdet för flygplansskötsel

GRUNDEXAMEN INOM LANTMÄTERIBRANSCHEN

Branschen producerar tillförlitliga och aktuella kartor och numeriska kartdatabaser för samhällets och medborgarnas behov. De som arbetar inom branschen ser också till att uppgifter om fastigheter och annan geografisk information är uppdaterad. Arbetet kräver god informations-teknisk kompetens.

- **KARTLÄGGARE**

GRUNDEXAMEN INOM YTBEHANDLINGSBRANSCHEN

Ytbehandling anknuter till byggande samt tillverkning och underhåll av olika produkter. Vid byggande och underhåll av byggnader innebär ytbehandling målning, tapetsering, plattsättning och golvbeläggning samt olika spackel- och rappningsarbeten. Vid produkttillverkning består ytbehandlingen av målning och ytbeläggning av produkter, till exempel med zink, nickel, krom, silver och guld.

- **GOLVLÄGGARE**
Kompetensområdet för golvläggning
- **MÅLARE**
Kompetensområdet för byggnadsmålari
- **YTBEHANDLARE**
Kompetensområdet för industriell ytbehandling
Kompetensområdet för produktmålning

GRUNDEXAMEN INOM PROCESSINDUSTRIN

Den som har avlagt grundexamen inom processindustrin har grundläggande färdigheter att arbeta med drift och underhåll av produktionen i olika branscher inom processindustrin. Hen som har avlagt examen kan använda maskiner och utrustningar för olika produkters tillverknings- och förpackningsprocesser enligt säkerhetsföreskrifterna. Dessutom kan hen använda automatiseringssystem för processledning och följa upp funktionen hos de anordningar som används i processer och på fältet; övervaka, leda och reglera processer inom sitt arbetsområde och utföra driftunderhåll.

- **GIJTPRODUKTILLVERKARE**
Kompetensområdet för gjutningsteknik
- **PROCESSKÖTARE**
Kompetensområdet för bioteknik
Kompetensområdet för kemisk industri
Kompetensområdet för metallförädling
Kompetensområdet för pappersindustri

GRUNDEXAMEN INOM TRÄINDUSTRIN

Den som har avlagt grundexamen inom träindustrin kan använda och göra ritningar som är vanliga inom träindustrin och använda branschens maskiner och utrustning, arbetsmetoder, material och tillbehör. Hen kan utföra arbetsuppgifterna inom träindustrin säkert och ekonomiskt. Beroende på sin inriktning kan hen arbeta med tillverkning av träkonstruktionsdelar (som CLT-skivor; timmerkonstruktioner; snickeriprodukter eller möbler av träskivor) eller med tillverkning eller vidareförädling inom sågindustrin eller träskiveindustrin (till exempel med tillverkning av faner eller spånskivor).

- **INDUSTRITRÄBYGGARE**
Kompetensområdet för träbyggnadsindustrin
- **SKIVPROCESSKÖTARE**
Kompetensområdet för träskiveindustrin
- **SNICKARE**
Kompetensområdet för snickeriindustrin
- **SÅGPROCESSKÖTARE**
Kompetensområdet för sågindustrin

GRUNDEXAMEN INOM BYGGNADSBRANSCHEN

Den som har avlagt grundexamen inom byggnadsbranschen arbetar med nybyggen och underhåll av bostäder, arbets- och fritidslokaler och -byggnader; trafiknät, olika miljökonstruktioner; vattenförsörjningsnätet och energiförsörjningsnätet. Verksamheten har traditionellt sett utförts i hemlandet, men numera utgör den internationella verksamheten en allt större andel. Dagens byggare måste ha färdigheter att arbeta med renoveringar:

- **HUSBYGGARE**
Kompetensområdet för husbyggnad
- **SCHAKTARE**
Kompetensområdet för markanläggning
- **SCHAKTNINGSMASKINFÖRARE**
Kompetensområdet för schaktningsmaskintransport
- **STENMONTÖR**
Kompetensområdet för stenbranschen

GRUNDEXAMEN INOM EL- OCH AUTOMATIONSBRANSCHEN

Yrkeskunniga inom elbranschen arbetar med produktion, distribuering och överföring av elektricitet, elektrifiering, elinstallationer; reparation och service samt automation och underhåll. De som arbetar inom el- och automationsbranschen installerar och underhåller el- och automationsystem eller eldistributionsnät i fastigheter och anläggningar:

- **AUTOMATIONSMONTÖR**
- **ELMONTÖR**

"Jag visste redan som liten att jag skulle bli elektriker. Jag byggde alla möjliga apparater i en koja på stugan. Jag hade belysning, ett fönster med vindrutetorkare och naturligtvis en radio. Jag blev dock redan tidigt också intresserad av programmering och inom automation förenas dessa båda kompetensområden på ett passande sätt."

Jesse Leskinen har avlagt en grundexamen som el- och automationsmontör vid yrkesinstitutet Savon ammattiopisto i Kuopio. Han tog examen i båda inriktningarna, det vill säga han studerade till både automationsmontör och elmontör. Nu håller han på att ta en yrkesexamen i el och automation vid sidan av arbetet.

GRUNDEXAMEN INOM HUSTEKNIK

Den som har avlagt grundexamen inom husteknik arbetar med nybyggen och renoveringar åt VVS-företag. De installerar till exempel vattenledningar; ackumulatorer; tvättställ, toalettstolar; vattenkranar; avloppsrör; värmeledningar; värmepannor; oljebrännare och ventilationsanläggningar. Arbetsplatser finns även inom fastighetsservice och byggindustrin (till exempel elementindustrin) och vid kommunernas vatten-, avlopps- och energiverk.

- **BYGGNADSPÅSLAGARE**
Kompetensområdet för isolering och montering av byggnadsplåt
- **KYLMONTÖR**
Kompetensområdet för kylmontering
- **RÖRMONTÖR**
Kompetensområdet för rörmontering
- **TEKNISK ISOLERARE**
Kompetensområdet för isolering och montering av byggnadsplåt
- **VENTILATIONSMONTÖR**
Kompetensområdet för ventilationsmontering
- **VÄRMEELEMENTSMONTÖR**
Kompetensområdet för rörmontering

GRUNDEXAMEN I TEKNISK PLANERING

Den som har avlagt grundexamen i teknisk planering samlar in och förmedlar information för att genomföra planeringsprojektet. Planeringsassistenten utnyttjar och producerar datamodeller och planeringsdokument samt arbetar på ett kundserviceinriktat, kvalitetsmedvetet, ansvarsfullt och kostnadseffektivt sätt. Dessutom kan de arbeta med uppgifter i anslutning till visualisering eller 3D-modellering och kompetens inom 3D-utskrift. De kan vara i ett företags, i kommunernas eller i statsförvaltningens tjänst och utföra arbetsuppgifter som assisterar och stöder planeringsprojekt. De arbetar enligt sin inriktning inom byggnadsteknisk planering, industriell planering eller samhällsteknisk planering.

- **PLANERINGSASSISTENT**

GRUNDEXAMEN INOM TEXTIL- OCH MODEBRANSCHEN

Den som har avlagt grundexamen inom textil- och modebranschen arbetar enligt sin inriktning inom tillverkning, försäljning, marknadsföring eller service. Arbetena i branschen finns på företag som tillverkar textilier, kläder, accessoarer eller skor. Dessutom finns det arbetstillfällen i butiker, på kostymateljéer, i tvätterier, på uthyrningsföretag eller på andra serviceföretag. Tillverkare av designtextilier designar och tillverkar individuella textilprodukter med nya eller traditionella metoder och tekniker eller kombinationer av dessa. Måttbeställningssömmerskan syr kläder som måttbeställningsarbete. Modisten tillverkar huvudbonader och accessoarer. Modeassistenten är assistent inom modebranschen. Sömmerskan tillverkar produkter i de olika stadierna i serieproduktionen. Tillverkaren av inredningstextilier tillverkar inredningstextilier och -produkter. Skomakaren tillverkar och reparerar skor. Textiltillverkaren tillverkar textilmaterial och textilier inom industrin. Textilvårdaren arbetar inom textilservicebranschen, på ett tvätteri eller i en motsvarande arbetsmiljö. Skräddaren tillverkar kläder som skrädderiarbete.

- MODEASSISTENT
- MODIST
- MÅTTBESTÄLLNINGSSÖMMERSKA
- SKOMAKARE
- SKRÄDDARE
- SÖMMERSKA
- TEXTILVÅRDARE
- TILLVERKARE AV DESIGNTEXILIER
- TILLVERKARE AV INREDNINGSTEXILIER
- TILLVERKARE AV TEXTILIER

"Det bästa i mitt yrke är att det är praktiskt och användbart att göra kläder i kombination med kreativitet och estetik. Det är fantastiskt att kunna reparera befintliga kläder, men det är också härligt att få bygga något nytt. Utöver mina studier gör jag egna, lite mer speciella sömnads- och handarbetsprojekt via mitt UF-företag."

Enni Tulla studerar till skräddare på Gradia i Jyväskylä. Tidigare har jag också avlagt grundexamen inom hantverk och konstindustri samt gymnasiestudier.

GRUNDEXAMEN INOM BÅTBYGGNADSBANSCHEN

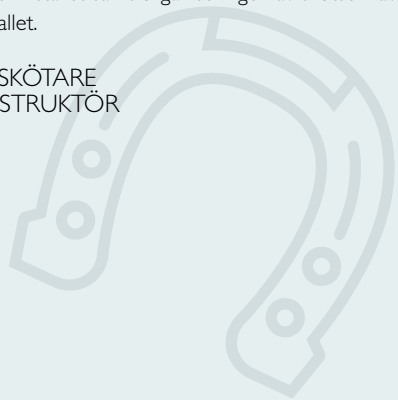
Arbetet för en person som avlagt examen inom båtbyggnadsbranschen är omfattande såtillvida att en person till exempel kan få utföra arbeten med kompositplast, snickeriarbeten, installationer av maskiner och utrustning, VVS-installation, svagströmsinstallationer och även planering av dessa och båtens egenskaper. Den som har avlagt grundexamen inom båtbyggnadsbranschen bygger båtar i komposit och trä samt båtdelar av armerad plast, trä och metall samt monterar och underhåller olika anordningar och motorer som används i båtar. De arbetar kvalitets- och kostnadsmedvetet enligt principerna för hållbar utveckling. Arbetstillfällen i branschen finns på båtbyggerier och båtverkstäder samt på båtvarv.

- BÅTBYGGARE

GRUNDEXAMEN INOM HÄSTHUSHÅLLNING

Grundexamen inom hästhushållningsbranschen kan man specialisera sig på skoning av hästar, tillverkning och underhåll av utrustning, mångsidiga hästtjänster eller hästuppfödning. Hästkötarens arbete omfattar utöver hästkötelse i allt högre grad kundservice. Ridinstruktörer hjälper ridlärare på ridskolor och är ofta också företagare. Ridinstruktörer ansvarar ofta för verksamheten i stallet samt organiseringen av skötseln av hästarna och arbetet i stallet.

- HÄSTSKÖTARE
- RIDINSTRUKTÖR

GRUNDEXAMEN I FISKERI

Branschen verksamhetssektorer är fiske, fiskodling, fiskförädling, marknadsföring och försäljning av fiskprodukter samt fisketurism. Skötsel av fiskevattnen samt försäljning av fiskeredskap och fisketillbehör ingår också i branschen.

- FISKARE
- FISKEINSTRUKTÖR
- FISKFÖRÄDLARE
- FISKODLARE

GRUNDEXAMEN INOM LANTBRUKSBRANSCHEN

Lantbruk innebär produktion och förädling av råvaror från naturen. Inom branschen bedriver man växt- och husdjursproduktion, landsbygdsturism, maskinentreprenad, vidareförädling av lantbruksprodukter och miljövård samt ger service åt fritidsbosatta. Även pälsnäring och fodertillverkning tillhör branschen. Yrkena består av landsbygdsföretagare, lantbrukare, avlösare, säljare av lantbrukstillbehör, landsbygdsturismföretagare, djurskötare och vidareförädlare av lantbruksprodukter. Även pälsdjursuppfödningen erbjuder arbete åt sakkunniga inom branschen. Ett växande delområde är maskinentreprenad och underentreprenad.

- DJURSKÖTARE
Kompetensområdet för djurskötsel
- LANDSBYGDSFÖRETAGARE
Kompetensområdet för lantbruk
Kompetensområdet för lantbruksteknologi
- PÄLSDJURSUPPFÖDARE
Kompetensområdet för pälsdjursuppfödning

GRUNDEXAMEN INOM SKOGSBRANSCHEN

De centrala funktionerna inom skogsbranschen är skogsvård, virkesinköp, mångbruk och skogsskydd. Behovet av förare som kör skogsmaskiner och virkesbilar förväntas öka de närmaste åren. På många ställen är det även brist på skogsarbetare. Skogsserviceproducenter kan också arbeta med naturturism och driva eget företag.

- **PRODUCENT AV SKOGSENERGI**
Kompetensområdet för produktion av skogsenergi
- **SKOGSARBETARE-SKOGSSERVICEPRODUCENT**
Kompetensområdet för skogsbruk
- **SKOGSMASKINSFÖRARE**
Kompetensområdet för körning av skogsmaskiner
- **SKOGSMASKINSMONTÖR**
Kompetensområdet för montering av skogsmaskiner

GRUNDEXAMEN INOM TRÄDGÅRDSBRANSCHEN

Den som har avlagt grundexamen inom trädgårdsbranschen har omfattande grundläggande kunskaper inom trädgårdsbranschen och djupare kunskaper om blomster- och trädgårdshandel, trädgårdsproduktion eller grönssektorn. En trädgårdsmästare som har avlagt examen inom kompetensområdet för blomster- och trädgårdshandel kan hantera, sälja och prissätta produkter, tillbehör och tjänster inom blomster- och trädgårdshandeln. En trädgårdsmästare som har avlagt examen inom kompetensområdet trädgårdsproduktion kan arbeta på friland och i täckta utrymmen och odla produkter inom trädgårdsbranschen till kunderna. En trädgårdsmästare som har avlagt examen inom kompetensområdet för grönssektorn kan bygga och underhålla trygga och trivsamma miljöer som främjar naturens mångfald. En trädgårdsmästare som har avlagt grundexamen inom trädgårdsbranschen kan verka inom blomster- och trädgårdshandel inom försäljning av produkter och tjänster, som odlare i trädgårdsproduktion eller underhåll av grönsbyggnad eller grönområden.

- **TRÄDGÅRDSMÄSTARE**
Kompetensområdet för blomster- och trädgårdshandel
Kompetensområdet för grönssektorn
Kompetensområdet för trädgårdsproduktion

"Det bästa med mitt yrke är att man får arbeta med händerna och att man får lösa olika problem i arbetet. Det är givande att se slutresultatet av arbetet omedelbart. Jag har varit i arbetslivet i tre år sedan jag utexaminerades. Nu arbetar jag på min tidigare läroanstalt Omnia som handledare för trädgårdsbranschen och hjälper till i undervisningen. Jag arbetar också som timplärare och undervisar i träarbeten i grönområden, till exempel i byggande av terrasser."

Miikka Käämä har en grundexamen inom trädgårdsbranschen från Esboregionens utbildningssamkommun Omnia.

GRUNDEXAMEN I TANDTEKNIK

Den som har avlagt grundexamen i tandteknik arbetar med sådant som modellering och brettrehabilitering på tandlaboratorium, med uppgifter i anslutning till specialtandteknikers patientmottagning, inom försäljning och konsultation, i tandtillbehörsbutiker eller som arbetsplatshandledare. Personen kan arbeta antingen inom den privata eller den offentliga sektorn eller som företagare. Han eller hon kan i enlighet med kraven tillverka gipsmodeller, avtrycksskedar, bitschabloner och brettrehabiliteringsutrustning samt ersätta förlorade tänder med protetik med tillhörande lagnings- och tandregleringsarbeten samt på ett kundorienterat sätt använda nödvändiga tandtekniska speciallösningar.

- **TANDLABORANT**

GRUNDEXAMEN I PEDAGOGISK VERKSAMHET OCH HANDLEDNING

Den som har avlagt grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning har den mångsidiga kompetens som behövs inom handledning, fostran och kommunikation. Arbetet kräver god kommunikations- och interaktionsförmåga och förmågan att beakta personers olika bakgrund, ålder och behov av handledning och stöd. Barnledare arbetar inom småbarnspedagogiken och ansvarar för barnens övergripande välbefinnande. Ledare för ungdomar och gemenskaper arbetar med att instruera, handleda och stödja personer i olika åldrar. Arbetet inriktas främst på ökad delaktighet, medborgarverksamhet och mångkulturell verksamhet. Handledare i kommunikation och teckenspråk arbetar med handledning, pedagogisk verksamhet och assisterande uppgifter bland teckenspråkiga och personer med hörsel- och synnedsättning eller språkstörningar och talnedsättning.

- **BARNLEDARE**
Kompetensområdet för småbarnspedagogik och familjeverksamhet
- **HANDELDARE I KOMMUNIKATION OCH TECKENSPRÅK**
Kompetensområdet för handledning i kommunikation och teckenspråk
- **LEDARE FÖR UNGDOMAR OCH GEMENSKAPER**
Kompetensområdet för handledning av ungdomar och gemenskaper

GRUNDEXAMEN INOM LÄKEMEDELSBRANSCHEN

De som har avlagt grundexamen inom läkemedelsbranschen arbetar i den privata och offentliga sektorn inom logistik, kontorsuppgifter, datateknik, produktion, klinisk forskning, försäljningstillståndsärenden, produktutveckling och myndighetsverksamhet. En läkemedelstekniker som har avlagt grundexamen inom läkemedelsbranschen kan arbeta i en multiprofessionell arbetsgemenskap i olika uppgifter inom läkemedelsbranschen genom att utnyttja sin yrkeskompetens inom informationsteknik och logistik inom läkemedelsbranschen och kvalitetsarbete. De har specialkompetens och den yrkesskicklighet som krävs i arbetslivet inom apoteksarbete, sjukhusapoteksarbete, läkemedelsindustrin eller arbete på läkemedelsgrossist.

- **LÄKEMEDELSTEKNIKER**
Kompetensområdet för apoteksbranschen
Kompetensområdet för läkemedelsbranschen

GRUNDEXAMEN INOM SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSBRANSCHEN

Den som har avlagt grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen har grundläggande färdigheter för olika uppgifter inom yrkesområdet och specialkompetens samt den yrkesskicklighet som krävs i arbetslivet inom minst ett av delområdena som rör verksamhetshelheten för arbetslivet. Personen kan arbeta med vård och omsorg inom äldreomsorgen, funktionshinderservicen, mentalhälsoarbete och missbrukarvården, hemvården, småbarnspedagogiken, barnskyddet, barnfamiljer och med olika arbetsuppgifter inom social- och hälsovårdens öppenvård och institutionsvård.

- **AKUTVÅRDARE PÅ GRUNDNIVÅ**
Kompetensområdet för akutvård på grundnivå
- **NÄRVÅRDARE**
Kompetensområdet för arbete med personer med funktionsnedsättning
Kompetensområdet för fotvård
Kompetensområdet för mentalhälsoarbete och missbrukarvård
Kompetensområdet för munhälsovård
Kompetensområdet för pedagogisk verksamhet och vård av barn och unga
Kompetensområdet för sjukvård och omsorg
Kompetensområdet för vård och rehabilitering av äldre

"I mitt arbete får man träffa många olika människor och det tycker jag är en av de bästa sidorna av arbetet. Jag gillar att utmana mig själv och lära mig nytt. Jag kan också tänka mig att gå vidare med fortsättningsstudier efter examen."

Lea Fältros studerar till närvårdare vid Yrkesakademien i Österbotten. Hon har valt kompetensområdet sjukvård och omsorg.

GRUNDEXAMEN I INSTRUMENTVÅRD

Instrumentvårdare kan arbeta på olika arbetsplatser som tillhandahåller funktioner och tjänster för bekämpning av infektioner, rengöring, desinfektion, förpackning och sterilisering. De kan arbeta inom social- och hälsovården på exempelvis instrumentvårdscentraler, operations- och anestesivård, endoskopienheter, laboratorier, intensivvård, dialys- och förlossningsavdelningar, polikliniker, inom läkemedelsförsörjning och på mun- och tandvårdsenheter. Instrumentvårdare kan också arbeta inom läkemedels- och kemiindustrin, livsmedelsindustrin samt i andra kliniska verksamhetsmiljöer såsom vid underhåll av utrustning på veterinärmottagningar, smådjursjukhus och försöksdjursanläggningar. Ett aseptisk arbetssätt, iakttagande av goda hygienrutiner och bekämpning av infektioner med olika metoder är oberoende av arbetsmiljön central kompetens hos instrumentvårdaren. Att kontrollera, rengöra, desinficera, sterilisera, förpacka, förvara, lagra och transportera utrustning utgör det centrala innehållet i instrumentvårdprocessen. Instrumentvårdare känner till namnet på de instrument som ska underhållas samt deras egenskaper, särskilda märkningar och underhållsmetoder. De kan hantera instrumenten rätt och på ett säkert sätt.

- **INSTRUMENTVÅRDARE**

GRUNDEXAMEN INOM HÅR- OCH SKÖNHETSBRANSCHEN

Den som har avlagt grundexamen inom hår- och skönhetsbranschen har den yrkesskicklighet som krävs för att ge kundservice och sälja produkter och tjänster inom hår- och skönhetsbranschen. Kosmetikrådgivare kan ge kunder handledning och råd om hud- och hårvård samt om användningen av produkter. Kosmetologer ger ansiktsbehandlingar samt fot- och handvård och ger kunderna råd om hur de själva vårdar sin hud och använder produkter. Frisörer och barberare har tillräcklig yrkesskicklighet för att klippa kundernas hår med de tekniker som används i frisörarbete och för att göra frisyrier med olika tekniker. Barberare kan klippa hår med barberarteknikerna och göra frisyrier och skäggbehandlingar.

- **BARBERARE**
Kompetensområdet för barberarbete
- **FRISÖR**
Kompetensområdet för frisörarbete
- **KOSMETIKRÅDGVARE**
Kompetensområdet för skönhetsvård och produktrådgivning
- **KOSMETOLOG**
Kompetensområdet för hudvård

GRUNDEXAMEN I IDROTT

Den som avlagt grundexamen i idrott leder idrottsverksamhet för grupper i olika åldrar, gör upp personliga träningsprogram som främjar den fysiska funktionsförmågan och hälsan samt planerar och leder idrottsprojekt. Idrottsledaren främjar människans välbefinnande, hälsa, funktions- och arbetsförmåga på ett övergripande sätt och hjälper människor att hitta en fysiskt aktiv och hälsofrämjande livsstil.

- **IDROTTSLEDARE**
Kompetensområdet för hälsofrämjande idrottsrådgivning
Kompetensområdet för serviceproduktion inom idrott
Kompetensområdet för träning och föreningsverksamhet

GRUNDEXAMEN I LOGISTIK

I detta sammanhang omfattar logistikbranschen biltransporter, lagerhållning och logistiktjänster på flygplatser. De som arbetar inom logistikbranschen transporterar människor, varor och fordon effektivt och säkert och ger bästa möjliga kundservice. De som arbetar inom lagerbranschen hanterar och flyttar olika typer av varor till lagren och därifrån till konsumenterna. I verksamheter som tillhandahåller flygplatsservice sköter man flygplatsens byggnader och flygfältet och hanterar fraktgods.

- **BUSSCHAUFFÖR**
Kompetensområdet för transportservice
- **CHAUFFÖR**
Kompetensområdet för transportservice
- **FLYGPLATSARBETARE**
Kompetensområdet för flygplatsservice
- **KOMBINATIONSFORDONSFÖRARE**
Kompetensområdet för transportservice
- **LAGERFÖRVALTARE**
Kompetensområdet för lagerservice

GRUNDEXAMEN I TURISM

Den som arbetar inom turismbranschen säljer transport-, inkvarterings-, kost- och programtjänster som turister behöver och ger dem handledning samt ordnar programtjänster och andra tjänster i turistföretag.

- **PRODUCENT AV TURISTTJÄNSTER**
Kompetensområdet för turisttjänster
- **RECEPTIONIST**
Kompetensområdet för inkvarteringstjänster
- **RESEEXPERT**
Kompetensområdet för försäljning av resetjänster

GRUNDEXAMEN I SJÖFART

Sjötrafiken mellan Finland och övriga världen är livlig. Mycket person- och godstrafik sker med båt. Till fartygsbesättningens uppgifter hör att övervaka lastning och lossning, navigera under färd, sköta maskindriften, upprätthålla sjö- och fartygssäkerheten samt sköta service och underhåll.

- **FARTYGSELEKTRIKER**
Kompetensområdet för eldrift
- **REPARATÖR**
Kompetensområdet för däck- och maskinreparationer
- **VAKTHAVANDE MASKINMÄSTARE**
Kompetensområdet för maskinbefäl
- **VAKTHAVANDE STYRMAN**
Kompetensområdet för däcksbefäl

GRUNDEXAMEN INOM RENGÖRINGS- OCH FASTIGHETSSERVICEBRANSCHEN

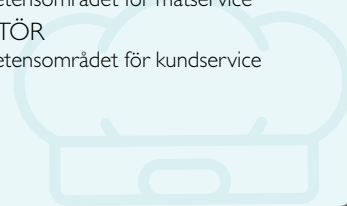
De som har avlagt grundexamen inom rengörings- och fastighetsservicebranschen kan arbeta i ett kundobjekt med uppgifter inom fastighets- och rengöringsservicebranschen och i kundservicesituationer i enlighet med ett serviceavtal som ingåtts med kundobjektet. De kan inrikta sin yrkeskompetens på fastighetsskötsel, hemarbetservice eller lokalvård enligt sitt kompetensområde. Kundobjekten kan bestå av hotell- och inkvarteringslokaler; köpcentrum och butikslokaler; transportmedel, läroanstalter och daghem, socialvårdsinrättningar; hälso- och sjukvårdsinrättningar; industrianläggningar; hälso- och sjukvårdslokaler eller simbassänger och spalokaler.

- **FASTIGHETSSKÖTARE**
Kompetensområdet för fastighetsskötsel
- **HEMVÅRDARE**
Kompetensområdet för hemarbetservice
- **LOKALVÅRDARE**
Kompetensområdet för lokalvård

GRUNDEXAMEN INOM RESTAURANG- OCH CATERINGBRANSCHEN

Den som har avlagt grundexamen inom restaurang- och cateringbranschen arbetar med matlagning, servering, kundservice samt med planering, framställning och försäljning i hotellreceptioner. Arbetsplatser finns till exempel på hotell, inkvarteringsföretag, restauranger, cateringföretag, storkök, kaféer, servicestationer, snabbmats-, festservice- eller turistföretag samt frakt- och passagerarfartyg.

- **KOCK**
Kompetensområdet för matservice
- **SERVITÖR**
Kompetensområdet för kundservice

"I framtiden skulle jag kunna tänka mig att bli egenföretagare. Jag drömmer inte nödvändigtvis om en egen restaurang, utan om något annat företag inom livsmedelsbranschen. Det bästa med mitt yrke är att få lära sig nya tekniker och att det är lätt att se utvecklingen."

Tommi Karvonen är utexaminerad kock från Keuda i Träskända. Han tog samtidigt studentexamen.

"Till mitt arbete som servitör hör bland annat kundservice och jag tar del i planerandet av nya drinklistor. Det bästa med mitt arbete är att få agera med kunder. Jag får ge rekommendationer och berätta om våra produkter. Kundens nöjdhet alltid det viktigaste. När vi tillsammans med köket förverkligar en lyckad middag eller lunch, är man även själv lycklig."

Leila Karhunen har utexaminerats från Åbo yrkesinstitut som servitör och samtidigt avlagt studentexamen. Nu avlägger hon en yrkesexamen i kundservice på restaurang.

GRUNDEXAMEN INOM SÄKERHETSBRANSCHEN

Det allt mer komplexa samhället och skadliga miljöfaktorer ökar behovet av mångsidig service inom säkerhetsbranschen. Den privata säkerhetsbranschen omfattar bevakning, privatdetektivverksamhet, säkerhetsverksamhet på entreprenad, strukturell säkerhet, låssmedsservice och tekniska övervakningssystem, säkerhetskonsultering, informationssäkerhet och relaterad utbildning. Examen ger grundläggande färdigheter för arbete med olika uppgifter inom säkerhetsbranschen.

- **SÄKERHETSVAKT**

Yrkesexamina och specialyrkesexamina

Med en yrkes- eller specialyrkesexamen kan du fördjupa dina kunskaper. Examina riktar primärt till personer som redan arbetar.

YRKESEXAMINA

1. Yrkesexamen i affärsverksamhet
2. Yrkesexamen i arbete som teamledare
3. Yrkesexamen inom bageribranschen
4. Yrkesexamen inom branschen för byggnadsprodukter
5. Yrkesexamen inom båtbyggnadsbranschen
6. Yrkesexamen i djurskötsel
7. Yrkesexamen inom dykbranschen
8. Yrkesexamen inom el- och automationsbranschen
9. Yrkesexamen inom energibranschen
10. Yrkesexamen i fastighetsförvaltning
11. Yrkesexamen i fiskeri
12. Yrkesexamen i flygplansmekanik
13. Yrkesexamen i flygplatservice
14. Yrkesexamen inom fordonbranschen
15. Yrkesexamen i föreställnings- och teaterteknik
16. Yrkesexamen för företagare
17. Yrkesexamen i församlings- och begravningservice
18. Yrkesexamen inom gruvbranschen
19. Yrkesexamen i guideservice
20. Yrkesexamen inom husbyggnadsbranschen
21. Yrkesexamen i husteknik
22. Yrkesexamen inom hälsovårdsbranschen
23. Yrkesexamen inom hästhushållning
24. Yrkesexamen i idrott och träning
25. Yrkesexamen i informations- och bibliotekstjänst
26. Yrkesexamen i informations- och kommunikationsteknik
27. Yrkesexamen inom konstindustrin
28. Yrkesexamen i kontakttolkning
29. Yrkesexamen i kundservice på restaurang
30. Yrkesexamen inom laboratorie- och mätbranschen
31. Yrkesexamen inom lantbruksbranschen
32. Yrkesexamen inom lantmäteribranschen
33. Yrkesexamen i lasthantering
34. Yrkesexamen i livsmedelsförädling
35. Yrkesexamen inom livsmedelsindustrin
36. Yrkesexamen inom markanläggningsbranschen
37. Yrkesexamen i maskinmontering och underhåll
38. Yrkesexamen i massage
39. Yrkesexamen i matservice
40. Yrkesexamen inom mediebranschen
41. Yrkesexamen i mentalhälsoarbete och missbrukarvård
42. Yrkesexamen inom miljöbranschen
43. Yrkesexamen i musikproduktion
44. Yrkesexamen inom naturbranschen
45. Yrkesexamen i omsorgsarbete för utvecklingsstörda
46. Yrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning
47. Yrkesexamen inom processindustrin
48. Yrkesexamen i produktionsteknik
49. Yrkesexamen inom rengörings- och fastighetsservicebranschen
50. Yrkesexamen inom renhushållning
51. Yrkesexamen för sameslöjdsateljé
52. Yrkesexamen i servicelogistik
53. Yrkesexamen i sjöfart
54. Yrkesexamen inom skogsbranschen
55. Yrkesexamen i skötsel av idrottsanläggningar
56. Yrkesexamen inom stenbranschen
57. Yrkesexamen inom säkerhetsbranschen
58. Yrkesexamen inom textil- och modebranschen
59. Yrkesexamen inom transportbranschen
60. Yrkesexamen inom trädgårdsbranschen
61. Yrkesexamen inom träindustrin
62. Yrkesexamen inom tullbranschen
63. Yrkesexamen i turismservice
64. Yrkesexamen inom ytbehandlingsbranschen

Läs mer:

► eperusteet.opintopolku.fi
(välja yrkesutbildning)

SPECIALYRKESEXAMINA

1. Specialyrkesexamen i affärsverksamhet
2. Specialyrkesexamen i arbetsledning inom byggnadsbranschen
3. Specialyrkesexamen i arbetsledning inom industrin
4. Specialyrkesexamen inom bageribranschen
5. Specialyrkesexamen inom båtbyggnadsbranschen
6. Specialyrkesexamen i chefskap inom inkvarterings- och kosthållsbranschen
7. Specialyrkesexamen i djurskötsel
8. Specialyrkesexamen inom el- och automationsbranschen
9. Specialyrkesexamen inom energibranschen
10. Specialyrkesexamen för fartygselmästare
11. Specialyrkesexamen i fastighetsförvaltning
12. Specialyrkesexamen i fiskeri
13. Specialyrkesexamen i flygplansmekanik
14. Specialyrkesexamen inom fordonbranschen
15. Specialyrkesexamen i föreställnings- och teaterteknik
16. Specialyrkesexamen för företagsrådgivare
17. Specialyrkesexamen inom husbyggnadsbranschen
18. Specialyrkesexamen i husteknik
19. Specialyrkesexamen inom hår- och skönhetsbranschen
20. Specialyrkesexamen inom hästhushållning
21. Specialyrkesexamen i immobilisationsvård
22. Specialyrkesexamen i informations- och kommunikationsteknik
23. Specialyrkesexamen inom konstindustrin
24. Specialyrkesexamen inom lantbruksbranschen
25. Specialyrkesexamen i ledarskap och företagsledning
26. Specialyrkesexamen inom livsmedelsbranschen
27. Specialyrkesexamen inom markanläggningsbranschen
28. Specialyrkesexamen i maskinmontering och underhåll
29. Specialyrkesexamen i massage
30. Specialyrkesexamen inom mediebranschen
31. Specialyrkesexamen inom mentalhälsoarbete och missbrukarvård
32. Specialyrkesexamen inom miljöbranschen
33. Specialyrkesexamen inom naturbranschen
34. Specialyrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning
35. Specialyrkesexamen inom processindustrin
36. Specialyrkesexamen i produktionsteknik
37. Specialyrkesexamen i produktutvecklingsarbete
38. Specialyrkesexamen i rehabiliterings-, stöd- och handledningstjänster
39. Specialyrkesexamen inom rengörings- och fastighetsservicebranschen
40. Specialyrkesexamen i rättstolkning
41. Specialyrkesexamen för sameslöjdsateljé
42. Specialyrkesexamen i servicelogistik
43. Specialyrkesexamen inom skogsbranschen
44. Specialyrkesexamen i skötsel av idrottsanläggningar
45. Specialyrkesexamen för säkerhetsvakt
46. Specialyrkesexamen inom textil- och modebranschen
47. Specialyrkesexamen i tjänster för specialkost
48. Specialyrkesexamen i tolkning för talskadade
49. Specialyrkesexamen för trafiklärare
50. Specialyrkesexamen inom trädgårdsbranschen
51. Specialyrkesexamen inom träindustrin
52. Specialyrkesexamen i träning
53. Specialyrkesexamen i utveckling av landsbygden
54. Specialyrkesexamen inom ytbehandlingsbranschen
55. Specialyrkesexamen i äldreomsorg

Läs mer:

► eperusteet.opintopolku.fi
(välja yrkesutbildning)

Hur kan jag uppdatera mina kunskaper i vuxen ålder?

Även som vuxen kan det finnas behov att uppdatera sina yrkeskunskaper eller studera till ett helt nytt yrke. Kärnan i vuxenstudierna är en personlig utvecklingsplan för kunnandet, PUK, som hjälper att planera den individuella studievägen.

Yrkesexamina indelas i grund-, yrkes- och specialyrkesexamina. Yrkesexamina erbjuder den studerande ett brett utbud av kunnande och hen kan själv välja vilken av de drygt 160 examina som passar bäst. Det är inte alltid nödvändigt att avlägga en hel examen, utan kunskaperna kan kompletteras genom att avlägga en eller flera enskilda examensdelar. Utöver att studera vid en läroanstalt kan man skaffa sig kunskaper på många andra sätt, till exempel genom läroavtal eller genom att studera med utbildningsavtal eller i virtuella lärmiljöer.

ATT SÖKA TILL EN UTBILDNING

Vuxenstuderande söker till utbildningen via kontinuerlig ansökan. Utbildningsanordnaren fastställer antagningsgrunderna, ansökningstiden och ansökningsförfarandet för utbildningen. Kontakta utbildningsanordnaren för mer information om ansökan.

ATT PLANERA STUDIERNÄ

Den studerande funderar tillsammans med en representant för utbildningsanordnaren på en lämplig studieform. I början av studierna utarbetas en personlig utvecklingsplan för kunnandet, det vill säga PUK, för varje studerande. I planen beaktas kunskaper och färdigheter som den studerande har fått genom tidigare utbildning, arbetslivserfarenhet eller hobbyer.

Representanten för utbildningsanordnaren utreder och identifierar de kunskaper den studerande har från tidigare. Utifrån det identifieras de delar som motsvarar kraven på yrkesskicklighet eller kompetensmålen i grunderna för examen eller utbildningen.

Utbildningsanordnarna ger råd i frågor som gäller läroavtal och utbildningsavtal.

ATT AVLÄGGA EN DEL AV EN EXAMEN

Om en vuxenstuderande vill avlägga endast en del av en examen är ansökningsförfarandet det samma som för dem som strävar efter att avlägga hela examen. Det finns gott om examensdelar som kompletterar, fördjupar och utvidgar yrkesskickligheten som kan avläggas på ett flexibelt sätt. Eftersom ansökan är kontinuerlig finns det möjlighet att uppdatera sina yrkeskunskaper året om.

LÄROAVTAL

Läroavtalsutbildning är i huvudsak utbildning som ordnas på en arbetsplats i samband med praktiska arbetsuppgifter. En läroavtalsstuderande är anställd för viss tid hos en arbetsgivare och får lön enligt kollektivavtal. Arbetstiden per vecka är minst 25 timmar. Med läroavtal kan man avlägga en hel examen, en eller flera delar av en examen eller mindre helheter. Läroavtalsplatsen hittar man i allmänhet själv. Arbetsgivarna meddelar om de läroavtalsplatser de erbjuder till exempel på arbets- och näringsstjänsternas sida för lediga arbetsplatser.

UTBILDNINGSAVTAL

Utbildningsavtal är ett tidsbundet avtal i vilket man kommer överens om att den studerande inhämtar kunskaper på arbetsplatsen i samband med praktiska arbetsuppgifter. En studerande med utbildningsavtal står inte i anställningsförhållande till arbetsgivaren och får således inte lön för studietiden. Med ett utbildningsavtal kan man avlägga en examensdel, delar av en examen eller mindre helheter. Även studerande med arbeitskraftsutbildning kan skaffa sig kunskaper genom utbildningsavtal. ●

BILD Riikka Hurri

Fitnessidrottaren och sociala medier-proffset Pernilla Bäckerman har fått stöd för sitt företagande i yrkesstudierna. Även hemmets och pappa Stig Bäckermans uppmuntran har varit viktig.

Arbete i sociala medier ledde till den kommersiella branschen

PERNILLA BÖCKERMAN är känd på sociala medier för sina fitness-inriktade Youtube- och Instagram-konton. Hon blev färdig **MERKONOM** våren 2019.

TEXT Veera Laaksonen FOTO Pernillas Instagram

Pernilla berättar att hon sedan lågstadiet har känt att hon inte kommer gå i gymnasiet.

– Det fanns många orsaker, men det största hindret var mina läs- och skrivsvårigheter. Skolan har aldrig varit en lätt plats för mig, särskilt inte när man måste läsa och skriva långa texter.

Beslutet att avlägga en yrkesutbildning bekräftades när hon började som youtubare och därmed blev intresserad av den kommersiella branschen. Redan som 15-åring förvandlades Pernillas roll som youtubare snabbt till ett arbete.

– När min Youtube-kanal blev explosionsartad populär blev också den ekonomiska sidan och affärssidan aktuell. I nionde klass fattade jag ett stort beslut om att jag inte skulle studera idrott, vilket jag alltid hade planerat. Det hinner jag göra senare. Jag ville lära mig förstå vad skatter och moms betyder.

KOMBINERA ARBETE OCH SKOLA

Pernilla avlade **grundexamen i affärsverksamhet** vid Yrkesinstitutet Prakticum och blev merkonom. Som inriktningsalternativ valde hon försäljning och marknadsföring.

– Jag gjorde studieuppgifter i anslutning till sociala medier. Jag funderade på hur de ser ut i dag och på vilken typ av affärsverksamhet man kan bedriva på sociala medier. Lärarna frågade mig också mycket, eftersom det här arbetet är så nytt.

I studierna ingår också studier på en arbetsplats. Det gjorde Pernilla i sitt eget produktionsbolag. Hon tackar yrkesinstitutet för det sätt man såg på hennes företagsverksamhet. Hon fick avancera i studierna i egen takt och avlägga studierna enligt sin egen plan.

DEN SVENSKSPRÅKIGA UTBILDNINGEN

Pernilla har gått i skolan på sitt modersmål svenska. Även om arbetsspråket nu är finska ser hon kunskaperna i svenska som en resurs.

– Jag har många svenskspråkiga samarbetspartner. Det är fint att även klara sig på svenska, och tack vare yrkesinstitutet förstår jag också affärsspråket. Ett smidigt kunnande i båda språken är ett mycket stort plus i arbetslivet.

HJÄLP MED SCHEMALÄGGNINGEN

Att aktivt idrotta, studera och driva ett företag kräver ett strikt schema. Pernilla berättar att man förstod idrottare på Prakticum. Träningarna fick också inkluderas i studierna och de gav också studiepoäng. Lärarna motiverade en i studierna och gav en tro på att man skulle avlägga examen. Man behövde aldrig vara orolig över att be om hjälp.

– Jag minns när jag under tredje året hade väldigt mycket på gång. Jag var så nervös, och jag kunde börja gråta när jag berättade för lärarna att jag inte klarade av alltsammans. Lärarna motiverade mig ändå och sa att jag nog kunde klara det. För första gången under min skolgång och mina studier fick jag känslan av att jag orkar och kan. ●

Tävlingar, verksamhet och gemensamma aktiviteter

Studerande vid yrkesläroanstalter kan tävla inom sin bransch i evenemang som anordnas både i Finland och utomlands. Det blir även fartfyllt med kultur- och motionsevenemang.

I FM-tävlingen i yrkesskicklighet MÄSTARE tävlar hundratala unga framtida proffs inom ungefär 45 yrkesbranscher. Mästare-evenemanget är i Uleåborg i maj 2021.
www.taitaja2021.fi

Evenemanget SAKUSTARS som ordnas varje år är en riksomfattande kulturtävling för alla som studerar till ett yrke. Deltagarna kan vara nybörjare, studerande inom konstområdet eller syssla med kultur som hobby.
www.sakustars.fi

SAKUGAMES är ett fartfyllt idrottsevenemang för dem som genomför yrkesstudier. I tävlingen kan man delta i både individuella grenar och i lag.
www.sakury.net

Internationella tävlingar i yrkesskicklighet ordnas varje år och Finland har ett landslag som deltar i dem. EM-tävlingen heter EUROSILLS och VM-tävlingen heter WORLDSILLS. Tävligen för yrkeskunniga som behöver särskilt stöd är Abilympics.
www.skillsfinland.fi/se/landslag

LÄS MER OM YRKEN

Mittyrke.fi förnyas i september. På webbplatsen hittar du praktisk information om yrkesutbildningar och karriärberättelser från yrkesverksamma personer inom olika branscher.

Mitt
— yrke

www.mittyrke.fi

Mycket nytt material!

MÄSTARE9 -TÄVLINGEN

för grundskolans
årskurs 7–9!

Mästarte9 är ett evenemang för grundskolans årskurs 7–9, där man i tremannalag tävlar i uppgifter som kräver snabbhet, kunskande och fiffighet.

**Penningpriser
till de bästa
lagen!**

Mästarte2021

Uleåborg

18.–20.5.2021

skillsFinland

**TAITAJA
MÄSTARE
Oulu 2021**

- Lokala tävlingar i september–december 2020
- Regionala finaler i november–januari 2020–2021
- Finalen i Uleåborg i maj 2021

Kontakta ansvarspersonen för Mästarte9 i din region och anmäl din skola! skillsfinland.fi/taitaja9

Evenemanget Mästarte2021 i Uleåborg är ett häftigt och nyttigt utflyktsmål på våren. Bekanta dig med evenemanget på taitaja2021.fi